

Veri, vzgoji in pouku!

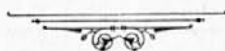
SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik XII. □ □ Št. 12.

VSEBINA:

Šola bodi temelj narodno-gospodarskemu napredku. M.	
Humek (Konec)	265
Najvažnejše poglavje vzgoje. A. Čadež (Konec)	268
Razredni učitelj. Piše Iv. Š. (Dalje)	273
Ali kmetijski nadaljevalni tečajji, ali kmetijsko nadaljevalne šole. Janko Polák	274
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	280
Katehetske beležke	283
Učiteljski vestnik	284
Naša zborovanja	285
Vzgoja	286
Raznoterosti	287
Slovstvo in glasba	288

Slovenski Učitelj

Glasiló slovenskih kršćanskih učiteljskih

::: in katehetskíh družtev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XII.

V Ljubljani, 15. decembra 1911.

Štev. 12.

Šola bodi temelj narodno-gospodarskemu napredku.

(Predaval deželni sadjarski instruktor M. Humek.)

(Konec.)

Če je že v vsakdanji šoli nujno potrebno prilagoditi učno stvarino kmetijsko-stanovskim potrebam, koliko večja je v tem oziru zahteva pri ponavljalni šoli. Kdor še dandanes v ponavljalni šoli ponavlja mehanično branje, goji prepisovanje, ponavlja računske operacije na golih številih itd., tak učitelj ne le nič ne stori za stanovsko izobrazbo svojih učencev, ampak naravnost ubija v njih vsako veselje do izobrazbe ter veliko več škoduje nego koristi.

V sedanjo ponavljalno šolo, ki je nekaka predhodnica kmetijske nadaljevalne šole, spada edino stanovski pouk v okviru tozadevnih zakonov. Predmeti ponavljalne šole, posebno dokler se ne preosnuje v nadaljevalno šolo, naj bi bili razen verouka: kmetijsko spisje, kmetijsko računstvo, kmetijsko prirodoznanstvo (živinarstvo, rastlinarstvo in zemljeznanstvo), državljanstvo in zakonoznanstvo.

Kako malo zmisla so imeli razni činitelji za praktični pouk v ljudski šoli, nam kaže dejstvo, da so se najmanj važne stvari najbolj vpoštevale. Kdo se ne spominja burne vojske za pokončno pisavo, ki je razvnela pred leti ves šolski svet! Pozneje se je začelo z reorganizacijo risanja, ki se še sedaj ni končala; vsakdo pa ve, da ima ta stvar kaj malo praktične vrednosti za naše kmečke razmere. Preustvarja se to in ono, samo tisto, kar nam je najbližje in kar je najbolj potrebno, se je zanemarjalo popolnoma.

Naši šolski vrtovi, ki bi morali biti šolskim okoliščem za zgled bodisi v kateremkoli oziru, so povečini zanemarjeni in redkokje se uporabljajo pri nazornem, prirodoznanskem ali kmetijskem pouku.

Mnoge šole imajo velikanske zaloge dragih učil, ki stanejo tisoče. Za kmetijski pouk ni, razen malenkostnih izjem, prav nič

preskrbljeno. Ali ne bi bilo neizmerno koristno, ko bi imela vsaka šola zbirko umetnih gnojil, semen kmetijskih rastlin, slike sadnih vrst, slike pasem in domačih živali, slike in kalupe vzornih hlevov, gnojišč in ógrada, šivalni stroj itd. itd.! Ali ne bi bila velike koristi pri vsaki šoli strokovna knjižnica, ki naj bi imela za odraslo šolsko mladino primerna kmetijska dela v več izvodih? Vsa taka in enaka učila bi gotovo ne povzročala izdatnejših stroškov, kot dragi fizikalčni in kemični aparati ter celi kupi slik eksotičnih živali in rastlin itd.

Na vse te in enake načine bi se ustvarila že v ljudski šoli trdna podlaga za kmetijsko stanovsko izobrazbo in s tem trdna podlaga narodno-gospodarskemu napredku.

Drugo važno delovanje naj se omogoči ljudskemu učitelju v kmetijsko nadaljevalnih šolah.

Smoter k. n. šol je materialna izobrazba v kmetijstvu in pripadajočih predmetih. Njen namen je pa tudi: poglobiti splošno izobrazbo, v kolikor se nanaša na kmetijsko stanovske razmere. Poleg tega mora k. n. šola tudi vsestransko vzgajati ter z vsemi sredstvi pospeševati razvoj značaja.

Učna doba naj bi bila od 14 leta dalje. Starejši (odrasli) obiskovalci so vedno dobrodošli.

Vsa učna snov naj bi se razdelila v tri zimske tečaje (turnuse). V I. tečaju bi se poučevalo kmet. zemljeslovje (Bodenkunde) kmet. spisje, kmet. računstvo in državljanstvo.

V II. tečaju, kmetijsko rastlinoslovje (Pflanzenkunde), kmet. računstvo, kmet. spisje in del zakonoznanstva. V III. tečaju, kmetijsko živinarstvo (Tierkunde), kmet. računstvo, kmet. spisje in dežel. agrar. zakoni (vsaj v glavnih potezah).

Kmetijsko nadaljevalne šole se lahko že sedaj ustanavljajo povsod, kjer je mogoče pridobiti za to rednih slušateljev. Seveda bi imele sedaj le fakultativen značaj. Nihče se ne more siliti k obisku, vsakdo, ki ima dobro voljo, je dobrodošel. Za sedaj je namenjena samo moškemu kmetijskemu naraščaju.

Pred vsem je pridobiti za njo starše tistih učencev, ki so ravnokar zapustili ljudsko šolo. Učitelj, ki uživa ugled in spoštovanje staršev, uživa tudi ljubezen svojih nekdanjih učencev; morda se mu posreči, da jih pridobi za 3—4 ure na teden v zimskem času, ko jih ne ovira nujno delo.

Kdor bo pridno poučeval predmete kmetijsko nadaljevalne šole in se za ta pouk vestno pripravljal in skušal narediti stvarino zanimivo, bo imel brez dvoma dober obisk in lepe uspehe.

Disciplina v kmetijsko nadaljevalni šoli bodi učenčevi starosti primerna. Vsaka sila ali celo brutalnost je na veliko škodo in že naprej izključi zaželjene uspehe. Največ se opravi z resno dobro-

hotnostjo in ljubeznivostjo, ki mora pravemu učitelju prevevati vse šolsko delovanje in mu odsevati že z obraza.

Končno imamo še eno sredstvo, ki z njim lahko jako blagodejno vplivamo na stanovsko izobrazbo kmet. ljudstva, t. j. izvenšolsko učiteljevo delovanje.

Skoro pri vsaki šoli je šolski vrt. Ta naj bi bil res pravo zrcalo učiteljevega zunanega delovanja v kmetijskem oziru. Menda se ne bom motil veliko, ako se kar kategorično izjavim: Kakršnen učitelj, tak šolski vrt. Ali vsaj: Kolikor se briga učitelj za izvenšolsko delovanje v povzdigo ljudske stanovske izobrazbe, toliko se bavi s šolskim vrtom. Šolski vrt naj bi bil važno učilo ne samo za šolsko mladino, ampak tudi učilo in zgled vzornega gospodarstva za vse občane. Naj bo majhen ali obširen, vedno bi moral biti krajevnim kmetijskim razmeram primerno razdeljen, urejen, zasajen, oskrbovan in obdelan.

Tudi v tem oziru se pripravlja reforma in je upati, da se dosežejo s tem ne le koristi ljudstva, nego tudi korist učiteljeva.

Povečini je že v vsaki župniji ali občini izobraževalno društvo. Tu naj bo ljudski učitelj poleg duhovnika glavni faktor. Tu naj bodo zlasti ob zimskem času poučna predavanja, ki naj bi se pred vsem pečala z najvažnejšimi vprašanji kmetijskega stanu in ki naj bi poleg razvedrila in zabave služila stanovski izobrazbi posebno mlajšega naraščaja. Vir predmetov za predavanje je neizčrpen.

Za ljudsko prosveto vnet učitelj bo dalje prirejal obiteljske sestanke, pri katerih bo razen pedagoško-didaktičnih predmetov obravnaval marsikatero drugo snov, ki se mu zdi aktualnega pomena za narodno gospodarstvo. S takimi predavanji bo mnogo pripomogel k stanovski izobrazbi, obenem si bo pa tudi pridobil zaupanje staršev in po njih spoštovanje in ljubezen mladine.

Končno bo pravi ljudski učitelj porabil vsako priliko, da bo šel ven iz šolske sobe, ven iz šolskega poslopja med ljudstvo v kmečko hišo, morda tudi v hlev, na polje, travnik, v sadovnjak; povsod bo z dobrohotno besedo in s prijaznim svetom blagodejno vplival.

Tovariši in tovarišice, učitelji in učiteljice! Poglejte okrog sebe vsak v svojem šolskem okolišču, pogledjte širom naše domovine, premislite in preudarite, ali je naš kmetijski naraščaj stanovsko dovolj izobražen, ali bo mogel vršiti svoje težko delo s pravim umevanjem, z veseljem in zadovoljstvom in pravim uspehom! Prepričan sem, da boste našli vzroka dovolj pritegniti mojim današnjim izvajanjem o nujni potrebi kmetijsko stanovske izobrazbe. Poglejte pa potem tudi v svojo notranjost! Vprašajte se, ali boste pa tudi kos veliki, težki, a čez vse hvaležni in častni nalogi, ki bi jo bilo treba vršiti. Ako dobite negativen odgovor, potem

naj bo vaša prva skrb za tozadevno nadaljno samoizobrazbo. Pripravnica vam je nudila sicer nekaj, a davno ne dovolj. Tovariši, ki so bili letos v tečaju na Grmu, vam lahko povedo, kaj in koliko je treba znati, ako hočemo priskočiti ljudstvu na pomoč v zmislu mojega današnjega predavanja.

Izobražencu pa ni nemogoče tudi brez tečaja pridobiti si potrebnega znanja, zlasti ker so mu na razpolago izborni literarni pripomočki. Ako ima ljubezen do rodnih bratov in zmisel za ljudsko izobrazbo, bo premagal lahko vse ovire. Pred vsem pa stopite v ozek stik z ljudstvom, ne zapirajte se v šolska poslopja in šolske sobe.

In naposled dovolite, da se obrnem še do vas, ljudski zastopniki, vč. gg. deželni in državni poslanci, do vas, ki ste odkritosrčni prijatelji ljudstva in učiteljstva, ki mu režete kruh, in ki vem, da se strinjate z nazori in načeli, ki jih zastopam.

Poglejte obširno ledino, a delavcev tako malo, pa še ti utrujeni, izmučeni. Priskočite mu na pomoč moralno in materialno, da ne omaga že pri prvem poizkusu, ampak da z veseljem in vztrajnostjo posveti vse svoje moči nadaljni samoizobrazbi in potem s smotrenim delovanjem začne orati obširno in trdo ledino kmetijsko-stanovske izobrazbe med ljudstvom.

Tu ponavljam besede odličnega ljudskega prijatelja, ki mi jih je govoril nedavno rekoč: Kakor je danes izsušena zemlja potrebna blagodejnega dežja in kakor je narava spomladi potrebna božjega solnca, tako je naše ljudstvo potrebno pouka — stanovske izobrazbe.

Kadar se bo ves pouk v ljudski šoli na deželi popolnoma prilagodil potrebam in interesom kmetijskega stanu, in kadar bo z vsako ljudsko šolo združena obvezna kmetijsko nadaljevalna šola, takrat bo položen trden temelj narodno-gospodarskemu napredku in ljudskemu blagostanju.

Najvažnejše poglavje vzgoje.

Katehetično predavanje pri liturgiinem pouku o zakramentu sv. zakona v VIII. razredu, ali pa pred izstopom mladine iz ponavljalne šole.¹ (Referat A. Čadeža pri oktobrskem katehetskem sestanku v Ljubljani.)

VII.

Preden govorim o obredu sv. zakona, se mi zdi potrebno, da vam pojasnim še poprej nekatere druge stvari, ki so v zvezi s tem

¹ Pouk je prirejen za deklice, more se pa mutatis mutandis porabiti prav tako tudi za fante. — Glej: Dr. M. Gatterer S. J. Die Erziehung zur Keuschheit.

zakramentom. V nižjih razredih vam o zakramentu sv. zakona nisem mnogo razlagal, ker ni bilo potrebno. Zdaj pa stopate v dobo, ko se bo treba odločiti za bodoči poklic, ko boste še-le bolj spoznavale resnost in namen človeškega življenja, pa tudi nevarnosti, ki jih bo v teh-le letih največ. Da boste na to bolj pripravljene, vam hočem pri tej priliki podati nekaj nasvetov in opominov, ki jih sprejmite ne z otročjo lahkomišelnostjo, ampak z moško resnostjo.

Vsedobri Bog je ustvaril tri vrste živih bitij: zgolj duhove (angele), zgolj telesna bitja (rastline, živali), v sredi je pa človek. Človek je po duši kakor angel, neumrjoč, po telesu je pa podoben živalim in rastlinam. Duša človekova je naravnost od Boga, kakor so tudi angeli naravnost od Boga ustvarjeni. Angelov je brez števila, pa niso nastali od drugih angelov, ampak so naravnost od Boga, iz božje roke. Angel torej nima očeta in matere; človek pa ima očeta in mater — toda samo po telesu, duša je pa naravnost od Boga.

Vsi namreč vemo, da je Bog v začetku ustvaril dva človeka: moža z imenom Adam, in ženo z imenom Eva. In ker je neskončno dobrotljivi Bog v svoji ljubezni do nas hotel ustvariti veliko ljudi, je blagoslovil prva človeka; postavil je zakon, ko je rekel: „Narajščajta in množita se ter polnita zemljo in podvrzita si jo in gošpodujta čez ribe in ptice in čez vse živali“. (I. Moz. 1. 28.)

Vsemodri Gospod je torej ustvaril dva spola; Adam in Eva sta bila mož in žena, bila sta zakonska, po spolu različna. — Kmalu sta dobila otroke: Kajna in Abela, potem pa še druge. Ti otroci so imenovali Adama svojega telesnega očeta, Evo pa telesno mater; duše pa niso prejeli od telesnih staršev, temveč naravnost od Boga.

Zakon je torej bil postavljen že v raju, Jezus Kristus ga je pa povišal v zakrament. Sv. apostel Pavel imenuje zakon velik zakrament v Kristusu in v Cerkvi zato, ker je namen, ki ga ima zakon tako vzvišen, ker je od njega odvisna prava sreča človekova. Radi tega je pa potrebno, da se mladenič in mladenka, ki čutita poklic za zakon, vestno in skrbno pripravljata na ta nelahek stan, da ne prideta v zakon po nelepah in nečednih potih, po grešnih ovinkih, ampak po volji modrih staršev, po zvanju božjem, po neomadeževanem in čistem zaročnem stanu.

Da moreta zakonska — mož in žena — voljno in potrpežljivo nositi zakonski jarem, da prejmeta boljše otroke, in da jih moreta bolje vzgajati, zato jima je Bog podelil razne lepe lastnosti in vrline, dušne ter telesne; v srce moža je usadil posebno ljubezen in nagnjenje do žene; ženo pa je zopet obdaril z izredno ljubeznijo in nagnjenjem do moža. To je božja naredba, da je zakonski stan tem srečnejši in da starši toliko bolj skrbe za otroke.

To nagnjenje dveh spolov, ki je tedaj nastalo vsled božje naredbe, je od Boga. Žal, da je tudi tukaj vsled izvirnega greha in vsled

osebnih grehov nastal nered, včasih celo velik nered. Nagnjenje nastopi velikokrat tudi pri osebah, dostikrat pri mladostnih osebah različnega spola, ki niso v zakonu. Ako se ne premagujejo in izogibljejo nevarnostim, ako ne iščejo moči in pomoči v sv. zakramentih, ako nasprotno še iščejo priložnosti in nevarnosti v družbi z drugim spolom, zajdejo brez dvoma v nedovoljeno razmerje in v velike grehe. V mislih imam nevarna znanja in ljubovanja med osebami, ki niso v zakonu; taka ljubovanja so grešna, ker nudijo bližnjo priložnost za greh in so zoper božje naredbe. Dolžnost moja, pa tudi skrb za vašo pravo srečo mi velewa, da vas kar najresneje svarim: Nikar ne bodite lahkomišelné, nikar se ne udajajte takemu nevarnemu sanjarstvu, nikar se ne zapletajte v pogubonosne zanjke, iz katerih se ni moč več rešiti, ali pa vsaj ne brez najobčutnejše izgube in nesreče! Pride čas, ko vas bo morda božja previdnost klicala v zakonski stan; takrat pa se posvetujte s svojimi starši, s svojim dušnim vodnikom, preden se odločite za tako važen korak. Kako žalostno, in za mlado deklico — ki kaj da na dobro ime — poniževalno in sramotilno je, ako jo vidimo v sumljivi družbi z nedoraslim ali celo z doraslim mladeničem, ki nima in ne more imeti s tako zvezo drugega namena, nego neumno in otroško sanjarstvo, — potem pa greh! Kako se je moč obvarovati vsakega greha, ako je mladenka tako predrzna in nepremišljena, da se poda v nevarnost, da je sama z moško osebo? Ali ni tak drzen korak že sam ob sebi grešen? Ali se ne pravi ogenj vtikati v slamo, če se deklica na ta način postavlja v bližnjo priložnost? Ali ni znak notranje pokvarjenosti, če se mladenka, ki je komaj šolo zapustila, celo hvali, da ima fanta. Vsak trezen presojevalec jo pomiluje češ: padla bo, če že ni; lahkoživa in vehedrava neumnica je, ki nič prida ne obeta. Kako so torej pomilovanja vredna dekleta, ki jim srce igra, ako jih zasledujejo lahkoživi fantiči; kako so kratkovidne, če dopisujejo ali odgovarjajo takim nezrelim mladeničem, ki se še norčujejo iz njih; saj je znano, da taki lahkoživci ne pisarijo samo eni, ampak trem, štirim deklicam, samo da zadoste svoji vehedravosti, samo da uživajo, zraven pa zanemarjajo učenje in svoje dolžnosti.

V mestih so posebno v nevarnosti one mladenke, ki si iščejo kruha s postrežbo v gostilnah, kavarnah, hotelskih prenočiščih in drugih podobnih službah. Edina rešitev zanje je večkratno preje-manje sv. zakramentov in češčenje preblažene Device Marije. Enako se nahajajo v nevarnosti za srčno nedolžnost deklice po trgovinah, pisarnah in po tovarnah, kjer delajo tudi moški. Še celo takrat je treba previdnosti, ko pridejo dekleta samo po opravkih v prodajalno.

Zapomnite si dobro, da je Bog v šesti zapovedi zapovedal ne le varovati se nečistosti, ampak tudi grešnih nevarnosti, ki vodijo v nečistost. Med drugimi nevarnostmi, ki se jih moramo ogibati, na-

vaja katekizem tudi „predomače in preprijazno občevanje z osebami drugega spola“. Dobro premislite to stvar in nikar se ne zanašajte, da ste trdne v dobrem, da se ne more nič hudega pripetiti. Sveto pismo pravi: „Kdor nevarnost ljubi, v nevarnosti pogine“.

Navesti, hočem še odlomek iz „Knjige o lepem vedenju“, str. 151, ki govori o ženinih in nevestah, da vidite, kakšen svet daje mladim ljudem knjiga, ki uči povečini le zunanjo dostojnost.

„Preden si izvoliš zakonski stan, dobro premisli, če si zanj. Kdor si izbira družico za življenje, pa gleda samo na lepo postavo, na čedno zunanost, ali išče edinole denarje, bo težko srečno opravil. Zakonski stan zahteva resnih ljudi, prave ljubezni, pa tudi gotovosti, da v družini ne bo pomanjkanja . . .

Kdor hoče doseči srečo zakonskega stanu, naj presodi najprej samega sebe, potem pa tudi osebo, ki je namenil z njo živeti v zakonu do smrti. Prva zahteva obenem pa podlaga za srečen zakon je gotovo krščansko življenje. Kdor se rad vdaja strastem, kdor se je privadil alkoholu, kdor je razdražljiv, čmeren in pust, kdor ne zna nič potrpeti, komur delo mrzi, ni za zakon.

Ako se je mladenič prepričal, da ima izvoljenka, ki bi bila po njegovi sodbi primerna za njegovo ženo, samo dobre in prikupljive lastnosti, naj ji sporoči svojo namero. Ako je zadovoljna, naj stopi prilično pred njene starše, naj razloži svoj namen . . . Ako se medsebojno sporazumejo, se določi dan zaroke.

Med našim ljudstvom ni posebno znan izraz „zaroka“, ker se vsa stvar dostikrat izvrši brez vednosti staršev, kar pa moramo odločno grajati in obsojati. Koliko nesrečnih zakonov, koliko sovraštva pa tudi pobojev povzroči tisto gostilniško, ali pa ponočno in skrivno sklepanje lahkomiselnih zvez, pri katerih se postavlja v nevarnost najdražje, s čemer se ponaša poštena deklica, t. j. venec nedolžnosti . . . Tako skrivno barantanje in pajdašenje ni le grešno, ampak je tudi po zakonih olike nedopustno . . .“

Mladeničem govori „Knjiga o lepem vedenju“ nadalje tako-le: „Ako si dozorel za zakon, ako meniš, da si poklican za zakonski stan, poišči si izvoljenko, ki veš ali vsaj upaš, da boš z njo mogel živeti v srečnem zakonu. Spoznavaj njene lastnosti v pošteni družbi, v hiši njenih staršev, ne pa pri oknu v nevarnem nočnem času. Ako ti je mladenka, ki si jo izvolil, naklonjena, stopi pogumno ob belem dnevu pred starše, pa jo zasubi. Nihče ti ne more zameriti, ako greš potem večkrat na obiske, da se vpričo staršev in domačih prijazno domeniš, kar je potrebno za bodoči stan.

Tako ravna mladenič, ki varuje svoje dobro ime, pa tudi poštenje svoje neveste, ki ve, kaj se spodobi in kaj je olikano.“

Skrivno, zakotno in lahkomiselno shajanje dveh oseb raznega spola torej ni le nevarno, grešno, ampak nedopustno tudi po zakonih navadne olike. Najbolj žalostno pri tem je pa dejstvo, da se

navadno nič ne gleda ne na poštenost, ne na vernost, ne na življenje, ampak povečem samo na vnanjost, na sladke in priliznjene besede, na lice, na postavo, na službo. Toda pomniti treba, da mladenič, ki se ogiblje cerkve, ki je vdan alkoholu, ki se ne zmeni več za molitev, ne bo in ne more biti zanesljiv soprog. In koliko je danes ženinov, ki pred poroko niti sv. zakramentov ne prejmejo, ki si po zvijači pridobe spovedni listek, da prevarijo župnika in se hlinijo, kakor da so vse pošteno opravili! Krščanska in verna deklica! Ali moreš pričakovati, da bi bila srečna v zakonu s človekom, ki prejme zakrament sv. zakona — veljavno sicer — a nevredno, ki je v nasprotju s cerkvenim in verskim življenjem? . . . Je pač res treba temeljitega in treznega preudarka pa modre izbire, zraven pa božjega razsvetljenja in pomoči, ko se ima mlad človek odločiti za zakonski stan.

Za zgled naj vam podam don Ferdinanda, ki je bil mejni grof in vojvoda v Italiji. Kot hraber vojščak je bil dolgo časa v službi španskega kralja Filipa.

Prišel je pa čas, ko se je bilo treba vrniti v domovino, da bi prevzel vlado domače kneževine. Resno je tudi mislil, kje bi dobil zvesto nevesto, ki bi bila obenem dobra mati svojim podložnim. To je bila zanj zelo važna zadeva, zato se ni prenaglil, ampak je dolgo preudarjal in presojal. Na kraljevem dvoru je bilo pač mnogo hčera iz uglednih in plemenitih rodbin. Ena mu je res najbolj ugajala, a bila je z njim v sorodstvu. Ker pa Cerkev takih zakonov ne odobruje, ni več mislil nanjo.

Dokaj je bilo drugih dvornih gospodičen in plemkinj, ki so bile lepe, bogate in izobražene. Toda to vse je bilo zanj bolj postranska stvar; gledal je tembolj na notranje plemstvo, in to je našel pri dvorni dami grofinji Marti. Ni se sicer odlikovala po lepoti in po bogastvu kot druge, toda bila je krotkega značaja, preprosta, modra in tudi pobožna. To je hotel dobiti za ženo.

Toda sam se ji ni upal razodeti svojega sklepa. Prosil je kralja, naj posreduje in prosi v njegovem imenu za njeno roko. Kralj je to sporočil svoji soprogi; ta je pa z veseljem ugodila prošnji Ferdinandovi. Grofinja Marta je bila izpočetka iznenadena ter ni vedela, kaj in kako bi odgovorila; prosila je nekaj dni odloga, da bi se posvetovala z Bogom in s svojimi starši. V tem času je veliko molila in oskrbela v ta namen več sv. maš, da bi jo Bog razsvetlil. Tudi je prejela sv. zakramente, poslednjič pa vprašala za svet starše in kraljico. Vsi so bili edini, naj privoli.

Ferdinand je bil ves srečen, ko so mu sporočili, da je Marta njegova nevesta. V nekaterih dneh so praznovali na kraljevem dvoru zaroko Ferdinanda z Marto, ki sta oba poprej še prejela sv. zakramente. Ko je Ferdinand vse v kneževini uredil, je bila pa njegova in njegove neveste glavna skrb, da sta se za poroko lepo

pripravila. Zadnji dnevi pred to slavnostjo so bili posvečeni edinole Bogu. Na dan poroke sta zopet prejela zakrament presvetega Rešnjega Telesa.

Vsa slavnost se je vršila v dvorni kapeli. Ne dolgo nato sta odpotovala na Italijansko, kjer sta uredila vzorno zakonsko življenje. Kmalu jima je Bog podaril fantiča, ki sta mu dala ime Alojzij. Ta deček je postal sv. Alojzij, ki je patron mladine!

Če govorim o zakonu, pa ne smete misliti, da so vse mladenke poklicane v ta stan. Tudi ve vse niste. Poznamo stan, ki je še veliko popolnejši in pred Bogom veljavnejši, namreč deviški stan.

Kako veliko vrednost ima prostovoljno devištvo pred Bogom, vidimo že iz tega, ker je izvolil Bog devico Marijo za mater Sina božjega, ker je izbral deviškega ženina Jožefa za variha Jezusovega.

Kdor se torej čuti, da je poklican za deviški stan, naj bo Bogu hvaležen, kajti čaka ga tudi večje plačilo v nebesih.

Razredni učitelj.

Piše Iv. Š.

(Dalje.)

Knjige učencev.

Učiti brez knjig je nekaj podobnega kot pisati po vodi ali po pesku. Žal, da je še mnogo razredov po Kranjskem, v katerih so učenci le deloma preskrbljeni s šolskimi knjigami. Hvaliti pa moramo vse tiste krajne šolske svete, ki nabavljajo vsem šolarjem šolske potrebščine; stroški se potem plačujejo z občinsko naklado. Na ta način se pospešuje pouk, se olajšuje plačevanje in zabranjujejo nepotrebni konflikti med šolo in domom.

Kaj pa je storiti učitelju razredniku, ako nima otrok knjig? Povabi naj očeta, mater ali variha k sebi ter naj mu z uljudno besedo dokaže potrebo knjige, in če ne naleti na posebno zakrknjeno srce, mu je uspeh zagotovljen. Ako pa bi bil uspeh negativen vsled revščine ali upornosti, naznani naj razrednik zadevo voditelju šole, ki stopi v dogovor s krajnim šolskim svetom, da se stvar na kak način uravna. Prva skrb razrednikova tedaj bodi, da imajo vsi učenci v razredu potrebne knjige, kakor tudi drugo šolsko orodje. Ali je pa to dovolj? — Za poučevanje morda že, — toda nikakor še ne za vzgojo!

Vse knjige učencev morajo biti snažno zavite. Zavijanje knjig v politične časopise naj se prepreči, ker tak papir prvič trden ni, drugič pa tudi ni primeren; vzrokov ne bom navajal, ker so jasni in umljivi. Enako ne kaže, da bi otroci zavijali knjige v ilustriran papir; kajti premnogo je ilustracij, ki kvarijo otroško srce, vse pa motijo disciplino.

Knjige naj razrednik večkrat med šolskim letom pregleda, in če vidi, da učenec ž njimi grdo ravna: jih trga, maže, po njih črčka, tedaj naj stori svojo dolžnost. To velja o učnih, osobito pa še o knjigah šolarske knjižnice.

Posebno radi se učenci v knjigah podpisujejo, zato jim zabiči znani pregovor: „Kjer se osel valja, tam dlako pusti“.

Vse kar sem navedel o knjigah, velja tudi za **zvezke**, s to izpremembo, da zvezkov, ki jih spravlja razrednik vse leto v šolsko omaro, ni treba zavijati, pač pa domače zvezke. Domači zvezki so nekako ogledalo, v katerem lahko vidimo učenčevo dušo in srce, obenem pa tudi odsev domačih razmer in okoliščin ter domače vzgoje!

Šolska oprava.

V razredu bodi le to, kar je neobhodno potrebno. Na najvidnejšem mestu, t. j. na steni nad katedrom, naj visi razpelo z dostojno podobo Križanega; podoba je treba večkrat razprašiti ali tudi umiti. Ako skrbimo, da se druga realna učila varujejo in snažijo, tedaj bodi naša skrb tudi obrnjena na učilo, ki predočuje onega, katerega duh bi moral veti v vsakem šolskem razredu. Poleg križa mora viseti slika Njegovega Veličanstva, ki nam je dal osnovne šolske zakone, na katere smo prisegli ter obljubili, da bomo sebi izročeno mladino versko in moralno vzgojevali. Ponekod se nahajajo slike, ki so menda stare že pol stoletja; razrednik naj se potrudi da se stara podoba nadomesti z novo, ki se dobi prav poceni. Kakšne slike pa naj bi bile še v razredu? Zgolj slike, ki bude v učencih kak višji čut in zatirajo nizkotnost. Umestne so lepe pokrajinske slike naše domovine in zgodovine; toda naj predočujejo že to ali ono, vselej morajo biti dostojne, vzgojne in kolikortoliko umetniške.

(Dalje.)

Ali kmetijski nadaljevalni tečaji ali kmetijska nadaljevalna šola?

Referira Janko Polák.

(Konec.)

Ta in oni mi sedaj lahko poreče, da samo kritiziram, a ne vem povedati boljšega. Potrpi, dragi tovariši! Povem ti takoj ter pristavim, da je moj nasvet takoj izvedljiv in da mu nedostaje drugega, nego — denarja; zakaj dosedanja avtoritetna moč bi zadostovala povsem in bi mirnim srcem lahko velela šolski mladeži: „Vsi, redno in točno v dvoletno kmetijsko nadaljevalno šolo!“ — A brez denarja tudi moje misli niso izvedljive; zakaj ob bedi se učiteljstvo tudi svojemu lastnemu narodu, ki ga ljubi iz dna svoje duše, ne more žrtvovati. Ob bedi preneha vsaka ljubav!... Vem, bridke so te besede, a so resnične.

Preden preidem do svojih izvajanj, se moram dotekniti iznova kmetijskih nadaljevalnih tečajev. Kolikor vem, bi se naj vršili ti v zimskem času v treh turnusih po šest mesecev, in sicer z najmanj štirimi urami na teden. Že čas sam je izbran tako, da bi se vršil pouk večinoma brez prakse. To je nedostatek, ki ga ne smemo prezreti. Po ravnokar omenjeni kalkulaciji bi bilo za kmetijsko nadaljevalne tečaje na razpolago letno kakih 49 šolskih dni, kar iznaša po 2 uri na dan letno 98 ur in v 3 letih 294 ur. Res, lepo število ur! Toda, kolik del šolske mladeži pa bo deležen teh ur? — In kam z zagozdo, ki tiči med njimi in med vsakdanjo šolo? —

Vse drugače bi bilo v tem oziru, ako izpremenimo dosedanjo dveletno ponavljalno šolo v dveletno kmetijsko nadaljevalno šolo, ki bi, kolikor soditi, ne zadela na znaten odpor našega ljudstva. V dokaz za to hočem danes svoje misli v tem oziru samo skicirati.

Naša sedanja dveletna ponavljalna šola traja 6⁵ meseca. Če dodamo temu 0⁵ meseca, menim, da bi masa tega niti ne občutila. Kmetijska nadaljevalna šola bi torej trajala 7 mesecev. Najboljši čas zanjo se mi zdi čas od 1. oktobra do 30. aprila. Ta čas bi nudil dovolj prilike za teorijo in tudi za prakso. V tem času povedemo otroke lahko v vinograd, na polje, pašnik, gozd, hlev, sadovnjak, vrt, zopet na polje, travnik itd. Znano je tudi, da na večini naših šol hodijo otroci sedaj po dvakrat na teden v ponavljalno šolo. Odmerjeno jim je v tem času po 5 ur. Menim, da bi ne razburili mase prav nič, ako bi dodali tem 5 uram še eno, a bi teh šest ur razdelili na tri dni v tednu, kar bi znašalo na dan po 2 uri. Mimogrede omenjam, da bi bili trije dnevi v tednu namenjeni dečkom in trije deklicam.

Samoobsebi se ume, da bi bil čas pouka samo popoldne in sicer samo ob delavnikih. Nedelja naj bo prosta! — Ta načrt bi imel za posledico, da bi se moral uvesti nerazdeljen pouk na vseh šolah. V zadrego pridemo ob tem samo na enorazrednicah. Res je, da bi tudi na dvo- in trirazrednicah tuintam trpela vsakdanja šola za kako uro, a to bi blagodejno vplivalo na maso, od katere je povoljen uspeh kmetijskih nadaljevalnih šol dokaj odvisen. Na enorazrednicah bi se pouk v nadaljevalnih šolah moral seveda vršiti samo ob četrtnih, in sicer po 4 ure za posvetne predmete in 1 uro za verouk, kar znaša v celoti po 5 ur na teden. Na dekliški nadaljevalni šoli bi bil pouk v takih slučajih v četrtnih popoldne, in sicer po 3 ure: 1 za verouk in 2 za posvetne predmete. Res je, da bi učitelji na enorazrednicah, dokaj več trpeli nego na večrazrednicah, a je tudi res, da bi uživali temu primerno višjo nagrado. In delaven človek se trudi rad, samo da je za delo tudi dostojno plačan. Za to ne bi bilo treba drugega, nego primerne regulacije učiteljskih plač. Namesto da bi se pehali učitelji za postranskimi dohodki, se bodo radi trudili v šoli, samo da bodo dovolj preskrbljeni.

Res je, da sem svoje misli v tem oziru za danes samo skiciral. Toda, kdor je hotel, me je umel. In kdor me je umel, mi mora pritrditi, da bi se dala presnova naše dosedanje dveletne ponavljalne šole v dveletno kmetijsko nadaljevalno šolo neprimerno lažje izvršiti, nego pa ustanoviti nekaj povsem novega, t. j. kmetijske nadaljevalne tečaje od 14. do 17. starostnega leta, ki so začeli hirati že celo v domovini njihovega rojstva in po nekaterih krajih že celo pri nas v Avstriji.

Preden preidem k svojemu načrtu za dveletno deško kmetijsko šolo, moram pridejati še dve opombi:

1. Učiteljske plače se morajo urediti tako, da učiteljstvo ne bo iztikalo za postranskimi dohodki, temveč da bo posvečalo vse svoje moči samo šoli.

2. Noben učitelj se naj ne ustraši snovi v mojem načrtu; zakaj samoobsebi se ume, da jo je treba prikrojiti primerno otroški individualnosti in pa razmeram domačega šolskega okolišča. Omenjam pa že sedaj, da se ti podrobni učni načrti ne dajo izdelovati po enem kopitu za cele okraje, temveč podrobni učni načrt mora imeti vsaka šola zase.

Sedaj pa k načrtu. Evo ti ga, dragi tovariš! —

Načrt

za

dveletno deško kmetijsko nadaljevalno šolo.

A

Smoter: Stanovska naobrazba in npravstvena vzgoja.

Učni čas: Od 1. oktobra do 30. aprila, 80 šolskih dni po 2 uri na dan, kar bi dalo na leto kakih 160 ur. Od teh pripade 30 ur na verouk in 130 ur na posvetne učne predmete.

B

I. **Verouk:** 1 uro na teden, ali 30 ur na leto.

II. **Stanovska naobrazba.** Obseg: Zemljėslovje, kmetijsko rastlino-slovje, kmetijsko knjigovodstvo; 2·5 ure na teden, ali 65 ur na leto.

III. **Jezikovni pouk.** Obseg: Čitanje in kmetijsko spisje; 1 uro na teden, ali 26 ur na leto.

IV. **Računstvo.** Obseg: Kmetijsko računstvo in kmetijsko merstvo; 1 uro na teden, ali 26 ur na leto.

V. **Državljanstvo.** Obseg: Ustavoznanstvo in zakonoznanstvo; 0·5 ure na teden, ali 13 ur na leto.

C

Prvo leto.

I. **Verouk:** Snov za to določi cerkvena oblast.

II. **Stanovska naobrazba.** a) Zemljėslovje: 1. Iz česa sestoji zemlja? (Zemeljska zrna, voda, zrak in živa bitja.) 2. Kako je nastala rodovitna zemlja? (Zrak, voda, toplota, mraz, veter, rastline, rudnine, živali, človek.) 3. Različne vrste zemlje. (Črnica, ilovica, ilovnata zemlja, apnena zemlja, peščena zemlja.) 4. Lastnosti zemlje. (Vodo sesajoča moč, vodo pridržujoča moč, vodo prepuščajoča moč.) 5. Lastnosti zemeljskih zrn medseboj. (V suhem, vlažnem in izsušenem stanu.) 6. Pridržujoča moč zemlje za redilne snovi. 7. Vzprejemna moč zemlje za toploto. 8. Obdelovanje zemlje med letom. 9. Orodje za obdelovanje posestva. 10. Gnojila. (Naravna in umetna.) 11. Zemljo izboljšujoči pripomočki. b) Kmetijsko rastlino-slovje: 1. Iz česa sestojte rastline? (Plini in trdne snovi.) 2. Kako se hranijo rastline? 3. Celice in njih sestava, dihanje in razmnoževanje. 4. Žito. (Kaljenje, ukoreničenje, obrastba, klas in zrnje.) 5. Stročnate, korenjske in gomoljaste rastline. 6. Lan in konoplja. 7. Sadno drevje. 8. Trta. 9. Praktična navodila o sajenju koristnih rastlin. c) Kmetijsko živinarstvo: 1. Ustroj živalskega telesa. 2. Hranitba živali. 3. Zdravljenje živali. 4. Nekatera plemena. 5. Varstvo živali. d) Kmetijsko gospodarstvo: 1. Gospodarjev dnevnik za mesec dni. 4. Gospodarjev dnevnik za leto dni.

III. **Jezikovni pouk.** a) Čitanje: V kmetijski nadaljevalni šoli pride v poštev samo zmiselno čitanje. b) Kmetijsko spisje: 1. Koncentrični poslovni dogodek: a) dopisnica, b) zalepka, c) poštna spremnica, d) pismo, e) brzojavka, f) nakaznica, g) vozni list, h) pismo z računom, i) položnica, j) pismo, k) vplačilnica na c. kr. davčne urade, l) denarno pismo, m) dopisnica, n) povzetna poštna nakaznica.) 2. Računi malih obrtnikov. 3. Prošnje na občino. 4. Prošnje na c. kr. okrajno glavarstvo. 5. Prošnje na deželne oblasti. 6. Prošnje na c. in kr. vojaške oblasti. 6. Zapisniki sej.

IV. **Računstvo.** a) Kmetijsko računstvo: 1. Cena in denar. 2. Potovanje po železnici. 3. V prodajalnici: a) živež in druge potrebščine, b) moška obleka. 4. Gospodarski računi: a) posestva, b) obdelovanje, A. pridelek na 1 ha na Kranjskem. 5. Umna uporaba gnojil. 6. Gospodarski računi: B. Množina posetve. C. Teža 1 hl. 7. Iz zgodovine kmečkega stanu. 8. Davki. 9. Pri mesarju. 10. Škodljivost opojnih pijač. b) Kmetijsko merstvo: 1. Posestni načrti. 2. Razpregledni zemljemerec in zemljiška knjiga. 3. Podobnost likov. 4. Omaljeno merilo. 5. Kako rišemo načrte? 6. Prerisovanje in načrtovanje. 7. Znamenja v načrtih. Izpremena posameznih parcel.

V. **Državljanstvo.** a) Ustavoznanstvo: 1. Občina in njen ustroj. 2. Okraj in njegov ustroj. 3. Dežela in njen ustroj. 4. Država

in njen ustroj. 5. Pravice in dolžnosti avstrijskih državljanov. 6. Desetina in tlaka. (Graščaki, Turki, Francozi.) 7. Marija Terezija, Jožef II., Franc Jožef I. 8. Davki. *b) Zakonoznanstvo*: Je za prvo leto še preteško.

D

Drugo leto.

I. **Verouk**: Snov za to določi cerkvena oblast.

II. **Stanovska naobrazba**. *a) Kmetijsko rastlinoslovje*: 1. Žita. (Pšenica, rž, ječmen, oves, turšica, ajda.) 2. Žitni škodljivci med rastlinami in živalstvom. 3. Stročnate rastline. (Fižol, bob, leča, grah.) 4. Škodljivci stročnatih rastlin med rastlinami in živalstvom. 5. Okopavine. (Krompir, repa, pesa, korenje, zelje.) 6. Škodljivci okopavin med rastlinami in živalstvom. 7. Detelje. (Domača, lucerna, esparzeta.) 8. Predenica. 9. Lan in konoplja. 10. Travnik. (Namakanje, osuševanje, oskrba, gnojenje; sladka, kislá, visoka in nizka trava.) 11. Travniški plevel. 12. Pašnik. 13. Gozd, (Pomen in oskrba.) 14. Smrekov lubadar. 15. Sadno drevje. (Vzgoja divjakov, požlahtnjevanje, vzgoja debel in krone, zasaditev sadovnjaka, oskrba stalnega drevja, sadje in uporaba istega.) 16. Škodljivci sadnega drevja med rastlinami in živalstvom. 17. Trta. (Vzgoja ameríkanske podlage, požlahtnjevanje, zasaditev vinograda, trta med poletjem, trgategv, mošt, klet, delo med letom v vinogradu in v kleti.) 18. Trtni škodljivci v zemlji in nad zemljo. *b) Kmetijsko žívinarstvo*: 1. Konj. 2. Govedo. 3. Molzna krava. 5. Prešič. 6. Ovca. 7. Koza. 8. Domači zajec. 9. Čebela (Delo v ulnjaku med letom.) 10. Živalski škodljivci in živalske bolezni. 11. Varstvo živali. *c) Kmetijsko gospodarstvo*: 1. Pogoji za različna gospodarstva. 2. Denar, kapital in kredit. 3. Delavci. 4. Osnovna glavnicá. (Posestvo in poslopja.) 5. Obratna glavnicá. (Živa in mrtva.) 6. Zavarovalnice. (Požar, elementarne nezgode, starost, bolezen, smrt.) 7. Društva. 8. Časopisi. (Izrecno stanovski.) 9. Hranilnica in posojilnica. (Raiffeisen, Schulze & Delitzsch.) 10. Zadrúge. (Semena, pridelki, živina, stroji, nakup, prodaja, melioracija. 11. Umna uporaba različnih pridelkov. *d) Kmetijsko knjigovodstvo*: 1. Setev in žetev. (Njiva, seme, gnoj, pridelek, zaloga, poraba, prodaja.) 2. Krmske rastline. (Travník, njiva, pašnik, gnoj, pridelek, zaloga, poraba, prodaja.) 3. Gozd. (Drevje, pridelek, zaloga, poraba, prodaja.) 4. Sadovnjak. (Drevje, pridelek, zaloga, poraba, prodaja.) 5. Vinograd. (Trte, pridelek, zaloga, poraba, prodaja.) 6. Inventar. (Osobe, živali, orodje.) 7. Posestvo. (Poslopja, zemljišča.) 8. Čebela. (Ulnjak, panji, pridelek, zaloga, poraba, prodaja.)

III. **Jezikovni pouk**. *a) Čítanje*: V kmetijski nadaljevalni šoli pride v poštev samo zmiselno čítanje. *b) Kmetijsko spisje*: 1. Pobotnice. 2. Pogodbe. 3. Pritožbe. 4. Zadolžnice. 5. Prošnje. (Zavarovalnice, posojilnice, hranilnice, zadrúge.) 6. Poroštvena pisma. 7. Pooblastila. 8. Pooblastilne nakaznice. 9. Oznanila. 10. Oporoke.

IV. Računstvo. a) Kmetijsko računstvo: 1. Gospodarski računi: *D.* Kolikratno seme se pridela? *d)* posli. 2. Gospodarski računi: *e)* dohodki in izdatki. 3. Zavarovanje. 4. Gospodarski računi: *e)* kupovanje in izboljšanje travnikov. 5. Odstotni računi posojilnice in hranilnice. 6. Gozd. 7. Sadjarstvo. 8. Vinograd. 9. Živinoreja. 10. Statistika iz kmetijskega stanu. 11. Čebelarstvo. *b)* kmetijsko merstvo: 1. Kako rišemo telesne načrte? 2. Uporaba merila. 3. Kako stavimo poslopja. 4. Pri zidarju. 5. Obdelovanje lesa. 6. Poprava in naprava orodja. 7. Pri lončarju. 8. Druga stavbna dela. 9. Stavbni načrt. 10. Proračun. 11. Važna stavbna pravila.

V. Državljanstvo. a) Zakonoznanstvo: 1. Predpisi in kazenska določila zoper okvaro poljščine. 2. Zakon o dovoljevanju poti za silo. 3. Najvažnejše točke iz gozdarskega zakona. 4. Predpisi o razdelbi in uredbi zemljišč ter o zložbi zemljišč. 5. Najvažnejše točke iz vinogradniškega zakona. 6. Najvažnejše točke iz zakona o živinarstvu. 7. Občni zemljiškoknjižni zakon. 8. Predpisi o konverziji vknjiženih terjatev.

Opombi.

1. Predmeti kot: *a)* čitanje, *b)* kmetijsko spisje, *c)* kmetijsko računstvo, *d)* kmetijsko merstvo, *e)* ustavoznanstvo in *f)* zakonoznanstvo, se naj ne smatrajo nikdar v kmetijski nadaljevalni šoli kot paralelne posameznosti, temveč vsekdar in povsodi samo kot izpopolnjujoče enote koncentriške celote, ki sem ji nadel v načrtu ime — stanovska naobrazba. To bo treba pri izdelovanju podrobnih učnih načrtov posebno vpoštevati, ako nočemo, da zaidemo tudi v kmetijski nadaljevalni šoli v paralelnosti.

2. Da me ta in oni ne obsodi, da sem brskal samo med Nemci, omenjam, da sem se oziral pri sestavi svojega načrta za dveletno deško kmetijsko nadaljevalno šolo predvsem na tozadevna domača dela. Ume se, da sem moral poseči tuintam rad ali nerad tudi po tujem blagu. Dela, ki sem jih deloma rabil, deloma samo vpošteval, so:

1. Ljudevit Stiasny: Učne slike za ponavljalno oziroma kmetijsko šolo.

2. Ljudevit Stiasny: Druga zbirka učnih slik za ponavljalno, oziroma kmetijsko nadaljevalno šolo.

3. Ljudevit Stiasny: Druga zbirka prostih spisnih nalog. (Ponavljalna, oziroma kmetijsko nadaljevalna šola.)

4. Ljudevit Stiasny: Računica za ponavljalno, oziroma kmetijsko nadaljevalno šolo.

5. Dragotin Humek: Merstvo v vsakdanjem življenju.

6. Dr. Ed. Volčič: Poljudna pravna knjižnica. Zvezki: I, IV. in V., VI. do X., XI. in XII.

7. Dr. Ed. Volčič: Zbirka avstrijskih zakonov. Zvezek V. Prvi del. (A.)

8. Henrik Hipsch: Die Berufskunde des Landwirtes.
9. Juri Kälker: Methodik der ländlichen Fortbildungsschule.
10. Dr. Pavel Gisevius: Di landwirtschaftliche Naturkunde.
11. Dr. Luberg: Landwirtschaftliche Betriebslehre.
12. Karel Petri: Das landwirtschaftliche Genossenschaftswesen.
13. Karel Petri: Das landwirtschaftliche Versicherungswesen.
14. Hensel, Kälker, Rodig: Rechenbuch für ländliche Fortbildungsschulen.
15. A. Trapp & E. Weirup: Geschäftsaufsätze für ländliche Fortbildungsschulen.
16. Maks Wagner: Zur Naturgeschichte des Fortbildungsschülers.

* * *

Sam vem najboljše, da moj načrt in moja izvajanja niso kleno zrnje, saj sem že omenil, da sem s svojim referatom menil sprožiti samo debato. Torej, dragi tovariši, oglasite se! Z združenimi močmi nam bo moč rešiti tudi to kritično točko na našem šolstvu. In če jo rešimo ugodno, nam bodeta hvaležna narod in dom.

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetsko gibanje.

Enoletni tečaj za pedagogiko. Škof v Paderbornu je odredil, da morajo ondotni bogoslovci obiskavati dva semestra pedagoška predavanja, ob sklepu pa morajo napraviti strog izpit iz tega predmeta.

Občni zbor društva slovenskih katehetov dne 8. novembra je bil urno končan, ker je bilo več ljubljanskih članov zadržanih; mudi se pa tudi, da dovršimo čimprej važen referat o otroški spovedi. »Študijo« meščansk. kateheta I. Nadraha o tem predmetu so nekateri člani pregledali na domu, po občnem zboru pa se je navzočim prečitala, nakar je podpredsednik dr. Pečjak otvoril debato. Osnutek kateheta Nadraha ima namen pokazati obseg tozadevne tvarine in učno pot, da bi tudi starši, ki se brigajo za otroke, vedeli, kaj in kako morajo otroke učiti. . . . Zborovalci so bili mnenja, da je treba katehetom nuditi popolnoma izdelane, za prvospovedance umerjene kateheze; za poznejše po-

navljanje in za poznejši natančnejši pouk služi itak katekizem. Pri tej priliki se je ventiliralo tudi vprašanje, katere otroke naj bi imeli v mislih, če govorimo o prvospovedancih. Mnenje je bilo soglasno, da otroci prvega šolskega leta niso sposobni za ta pouk.

Navodilo kateheta Nadraha ima tri dele. Prvi del hoče otroke s pomočjo zgodbe o grehu prvih staršev poučiti, kaj je greh in kdaj človek stori greh. O tem delu je bil najprej razgovor. Nasproti tistim gospodom, ki so se potegovali za to, da naj bi se takoj začelo s priliko o »Izgubljenem sinu«, se je poudarjalo, da je zgodba o Adamu in Evi malim otrokom že znana, torej bolj priročna in se v prvi katehezi hoče samo pojasniti pojem greha.

Dr. Pečjak pa je zagovarjal mnenje, naj se vsa ta stvar otrokom poda bolj naravno. Vse ima svoj smoter na zemlji, tudi to, da imajo otroci starše, ki so jim dolžni ljubezen in po-

korščino. Če se govori torej o grehu, naj se najprej pokaže, kako je otrok kaj storil, kar staršem ni bilo všeč, kar jih je žalilo itd. Nato se pa preide na najboljšega, nebeškega Očeta . . . Po takem uvodu naj bi se še-le na pomoč pritegnila zgodba o prvih starših . . . Kako bi se ta stvar dala izpeljati, pokaže referat prof. dr. Jeršeta.

Nekoliko podatkov iz kronike katehetskega društva v pretečenem poslovnem letu (1910-1911). (Iz tajnikovega poročila.) Od lanskega obč. zbora je imelo naše društvo devet konferenc; pri vsaki je bil vsaj en referat. Društvo se je udeležilo z večjim številom članov hrvaško-slovenskega katehetskega tečaja v Zagrebu. Vnani člani so se obrnili do društva oziroma do tajništva za svet v raznih zadevah — šestkrat.

D. S. K. je v dveh slučajih vložilo prošnjo za pomoč pri deželnem odboru: Enkrat (brez uspeha) v imenu ljubljanskih ljudskošolskih katehetov za prispevek k stroškom ob I. obhajilu; enkrat pa vsled poziva kn. šk. ordinariata, ki je dobil od duhovščine moravskega dekanata prošnjo, naj posreduje, da se uredi remuneracija veroučiteljem na deželi. Uspeha pričakujemo.

Novih publikacij v tem letu društvo ni izdalo; poskrbelo se je samo za ponatis »Kratke razlage božjih zapovedi« v 10.000 izvodih. (Za »Podrobni učni načrt« je doslej vrnila bukvarna 117 K; drugo je še v blagu.)

Na novo je tekom tega poslovnega leta pristopilo 20 članov; članarino je poslalo 89 članov; ne všteti ustanovniki, ki jih je 17. Vseh članov, ki so sploh kdaj plačali kako kronco, bi bilo 295; druge, ki so bili samo oglašeni (brez članarine) bo treba izbrisati iz zapisnika.

Ako smatramo Ljubljano kot podružnico D. S. K., moramo reči, da smo se trudili v polni meri ustrezati društvenim pravilom. Društvo v celoti bi pa moralo pokazati več življenjske moči.

Iz blagajniškega poročila gospoda profesorja Mlakarja posnamemo, da ima D. S. K. 955 K 12 vin. gotovine. V odbor je bil za dobo dveh let izvoljen nadzornik Mihael Bulovec, katehet in spiritual v Ljubljani.

Razstava katehet. učil. O priliki zadnjega občnega zbora je tajnik katehetskega društva razstavil v zborovalni dvorani svojo zbirko katehetskih učil, in sicer:

1. Sveto pismo v slikah: »Katholische Bilderbibel« von Franz Albert, Divisionspfarrer. Verlag Herlet, Berlin. 236 große Illustrationen.

2. Cerkevno leto v slikah: Das katholische Kirchenjahr in Bildern. 60 Tafeln in Ton- und Farbedruck. Herausgegeben unter Mitwirkung der Katechetenvereine in München und Wien.

3. Das Leben Jesu. 48 umetniških slik. (Schumacher & Schlecht, München.)

4. Das Leben Mariae. 48 umetniških slik. Bilder von Ph. Schumacher. Text von Viktor Kolb S. J. Verlag der Leo-Gesellschaft, Wien.

5. Očenaš v slikah. Glötzle u. Knöpfler. Verlag Herder-Freiburg. (Devet folio-slik z besedilom.)

6. Pater noster. Devet Führichovih sličic. Verlag Kühlen, M. Gladbach.

7. 7 zakramentov. (Die Lebensquellen des Christentums.) Bilder von A. Untersberger. Pallotiner-Verlag, Limburg.

8. Catéchisme en images. Paris. Maison de la bonne presse. Rue Bayard 5.

9. Občestvo svetnikov. Slika. (Kühlen-Gladbach)

10. Palestina. Album slik. Editeurs Fr. & Christ. Imbreger. Jerusalem.

11. Palestina. Slike v obliki razglednic, nalepljene na kartonu.

12. Sv. pismo. Bilder aus dem alten und neuen Testament, nach Originalentwürfen von Rob. Leinweber. Doslej sedem serij po 12 slik. Pritrjene na kartonu.

13. Življenje Jezusovo, posneto po slikah v Oberammergau-u. 40 razglednic na kartonu.

14. Marijine slike. 10 Blätter nach alten Meistern. (Kühlen-Gladbach.) Pritrjene na kartonu.

15. Ave Maria. 5 Blätter nach J. Obwexer. Pripete slike na kartonu.

16. Rožni venec. 16 Blätter nach Fr. E. Kratky. Na treh kartonih.

17. Rožni venec. 15 podobic, prilepljenih na kartonu.

18. Osmero blagrov. 8 Blätter von Fortner. Pripeto na kartonu.

19. Križev pot. 14 umetniških razglednic, pritrjenih na kartonu. (Gebhard Fugels Kreuzwegstationen. Verlag Hirmer, München.)

20. Križev pot v obliki podobic, prilepljenih na trdi podlagi. (Kühlen-Gladbach.)

21. Apostolska vera. 20 podobic, prilepljenih na trdi podlagi. (Kühlen-Gladbach.)

22. 7 zakramentov. Podobice, nalepljene.

23. Duhovna in telesna dela usmiljenja. 14 podobic, prirejenih v ta namen. (Kühlen-M. Gladbach.)

24. Tri zbirke nalepljenih slik, predstavljajočih a) sveto mašo; b) cerkvene sloge; c) cerkvene posode itd.

Napredujemo. Predsednik kateh. društva v Trstu nam je poslal sledeče obvestilo: Novoustanovljeno »Katehetskó društvo v Trstu« je v svoji prvi odborovi seji dne 8. t. m. sklenilo stopiti v prijateljski stik z vami. Združeni Slovenci in Hrvati želimo skupno delovati z vami v prosepah učee se mladine. Polje delovanja je prostrano, dela obilo, sovražnikov mnogo, zato pa nam treba medsebojne pomoči, osobito v sedanji dobi verske mlačnosti in brezverstva. Prepričani smo, da dosežemo svoj namen le v skupnem delovanju, da skušamo mladino vzgojevati v duhu naših očetov, zvestih Bogu in domovini! Nadejamo se, da nas boste v tem našem stremljenju blagohotno

podpirali. Složno torej na delo z geslom: »Veri, vzgoji in pouku!« — Katehetskó društvo v Trstu. — Milko Šašelj, predsednik.

Dunajsko katehetskó društvo je sprejelo v seji dne 17. oktobra 1911 med drugimi tudi sledeče resolucije: 1. Verstveni pouk naj se smatra kot dušno pastirstvo otrok. 2. Verstveni pouk na nižji stopnji (prva tri leta) naj ima podlago svetopisemskih zgodb. 3. Prvo sveto obhajilo bodi časovno ločeno od prve spovedi.

Tudi koroški tovariši (nemški namreč) so se zganili in ustanovili svoje katehetskó društvo. Osnovni občni zbor so imeli dne 8. novembra. Predsednik je dekan Unterluggauer. Pri prvem zborovanju je predaval semeniški profesor dr. P. Mih. Gatterer S. J. o nadaljnji izobrazbi praktičnih katehetov. V celovški škofiji imamo sedaj dvojno katehetskó društvo, eno slovenskih, drugo nemških katehetov.

Iz Primorja. Gotovo ste dobili kaj obvestil od našega katehetskega društva. Ker nisem član društva, bi rad potem katehetskega lista povedal par želja, ki jih blagovolite ob priliki objaviti, če se vam zdi primerno. 1. Za sedaj so včlanjeni v katehetskem društvu v Trstu le duhovniki tržaško - kopsrke škofije (okoli 50 članov). Društvo pa je ustanovljeno za vse Primorje; zato bi bilo potrebno, da bi odbor povabil v društvo vsaj vse duhovnike poreške in krške škofije. Seveda se mora načelstvo temu primerno preosnovati. To bi se zgodilo ob priliki občnega zbora, ki se bo vršil glasom sklepa ustanovnega občnega zbora v Pazinu leta 1912. Ob tej priliki naj bi se udeležili občnega zbora duhovniki poreške in krške škofije. 2. Z občnim zborom naj bi se združil katehetski tečaj, katerega bi se udeležila vsa hrvaška in slovenska katehetska društva. Morda bi kdo rekel, da ni primerno, ker je naše društvo še mlado. Prav radi tega naj bi se tečaj priredil. Malo je dežel v Avstriji, ki bi bile z ozirom na katehetski pouk tako zanemar-

jene kakor je uprav Istra v nekih krajih. Seveda priredili bi pravzaprav tečaj gospodje iz Zagreba in Ljubljane; mi bi se učili. S tečajem bi mlado društvo dobilo življenja in zmislja za prevažno katehetsko delo. Ker so začele delovati pri nas »sveč. zajednice«, bi se lahko ob tej prili-

ki priredil splošen sestanek teh »zajednic«. Naj bi kompetentni faktorji vpoštevali te želje svojih članov in začeli misliti na izvedbo gorenjih predlogov. Stalo bo truda, sitnosti bo dosti — a z božjim blagoslovom bo uspeh obilen. K.

Katehetske beležke.

Sv. birma in starost birmancev.

Ko so se visoki in nizki peresniki izpisali glede dekreta »Quam singulari«, je jelo zopet siliti na površje vprašanje o starosti birmancev. Čitali smo že več razgovorov o tej zadevi; popolne edinosti ne bo tako dolgo, dokler ne dobimo modrega ukaza iz Rima. Posebnega cerkvenega odloka v tem oziru menda nimamo, razen določila v rimskem katekizmu, ki je pa dokaj ohlapno in se glasi: »Quare si duodecimus annus non expectandus videatur usque ad septimum certe hoc sacramentum diferte maxime convenit.« (C. Rom. P. 2, cap. 3.) Dosedanja praksa je zelo različna tako, da se nanjo ne kaže sklicevati. Pisatelji razprav, ki so zadnji čas zagledale beli dan v katehetskih glasilih in drugih cerkvenih časopisih so se opirali večinoma na zahtevo, da je pri zakramentu treba bolj vpoštovati »opus operantis«. Na to stališče se je vstopil vseučiliški profesor dr. Göttler (Monakovo), šviski profesor dr. Gislser in drugi. Prvi katehetski kongres v Luzernu je sprejel to-le resolucijo: »Kongres izraža željo, naj bi episkopat presodil, ali bi ne bilo izvedljivo in koristno, če bi se zakra-

ment svete birme podeljeval pozneje, nego je bilo doslej v navadi, morda pred izstopom iz vsakdanje šole, ali pa v 15. letu.« Temu predlogu se je pridružilo tudi monakovsko katehetsko društvo, ki je nasvetovalo, naj bi otroci prejeli ta zakrament v zadržnem letu vsakdanje šole, dobro pripravljene in poučene po apolog. katehezah.« Med redkimi zagovorniki zgodnje birme je solnograški stolni pridigar Eisig, ki se je v »S. Kirchenzeitung« zelo potezal, da bi otroci pred prvim sv. obhajilom bili birmanni. Zavrnil ga je krepko P. Gatterer S. J., ki je sklenil svojo razpravo z besedami: »Otroci, ki so v duhovnem življenju že napredovali, ki so po letih že nekoliko utrjeni, naj potem oblečejo orožje božje v sveti birmi; potem bodo postali pogumni in krepki vojščaki Kristusovi«. Največja težava bo nastala, če se bo določila za sv. birmo poznejša doba v zmislu, kakor se splošno zahteva, v tem, ker »redno« samo škof birmuje. Škofije so navadno velike in radi tega ne bo moč tako birmovati, kakor bi bilo želeli. Nekateri nasvetujejo, naj bi se za birmovanje pooblastili tudi prelati, toda v to vprašanje se ne spuščamo.

UČITELJSKI VESTNIK.

Umrl je v Ljubljani g. Josip Pin-
tar, učitelj v pokoju in uradnik Kat.
tiskovnega društva. N. v m. p.!

Premestitev v višji plačilni razred. V I. plačilni razred so pomaknjeni gg. oziroma gdč.: Štefan-
čič Gustav; Erker Juri; Erker Juri,
nadučitelj; Wohinz Ivana; Gale
Fran; Paternost Hinko; Bezlaj-Michl
M.; Pirc Gustav; Ažman Josip; Er-
ker Alojzij; Likozar Anton; Luznar
Fran. — V II. plačilni razred:
Perko Ivan; Mežan Rajko; Verbič
Fran; Lunder Frančiška; Malnarič
Ivan; Wurner Olga; Juvanc Ferdo;
Šemerl Ivan; Petschauer Mat.; Ja-
voršek Karel; Matko Davorin; Kifer-
le Ivan; Benedičič Ivan; Žebre Fra-
nja; Vohinc - Mikota A.; Skulj Fran;
Puppis - Stuchly Vin.; Šušteršič Jo-
sipina; Mohorčič Marica; Sadar
Adolf; Mally Ida; Megušar-Gosler A.;
Naglas Jakobina; Krašovec Ana;
Grailand Fran; Lakner Ivan; Lavti-
žar Fran; Fatur Apolonija; Igljič Kor-
nelij. — V III. plačilni razred:
Pirc Fran; Kalin Julijana; Mercina
Ivan; Kobal Josip; Kenič Andrej;
Vilhar Franja; Hinek Amalija; Mi-
selj Ema; Fegic Bogomir; Božič Raj-
ko; Erbežnik Ivan; Arnšek Ivan;
Tavčar Evalalija; Fink Konrad; Po-
lak - Krašovec Marija; Triller Ma-
rija; Stepišnik Ivan; Cegnar Ivana;
Pibrovec Leon; Strauss Marija; Ger-
mek - Rakovec Antonija; Koncilija
Karolina; Bajc Maks; Komotar Ama-
lija; Mazi Uršula; Lampe Pavla; Vi-
žin Antonija; Kozamernik Just.; Le-
vec Lea; Vode Anton; Peršl Vlasti-
mila; Odlasek Josip; Javornik Josi-
pina; Virk Antonija; Štular Fran;
Kocjančič Julijana; Škoflanc Zofija;
Gams Karolina; Veselič Marija; Ko-
želj Ludovik; Vrce Josipina; Kecelj
Amalija; Dostal Rudolf.

Sobojevniki naši v Istri so nam poslali sledeče obvestilo:

Glavna skupština »Hrv. učitelj-
skog društva 'Narodna Prosvjeta' za
Istru u Pazinu«, držana na Duhovo
1911. zabacila je prijedlog — da se

učiteljstvo ima držati u svom radu
u školi, u narodu i u svom glasilu
naše sv. rimokatoličke vjere — pre-
šav s prezirom preko njega na dnevni
red.

Učiteljstvo, koje hoće da se drži
u svom radu vjerskih istina, istupilo
je iz spomenutog društva i ustrojilo
je svoje društvo pod imenom

»Katoličko učiteljsko društvo za
Istru 'Hrvatska škola' u Pazinu«,
čigova pravila Vam se usudujemo
poslati.

Pouzdavajući se u Vašu dobrotu
stalni smo, da ćete nas poduprijeti u
našem radu za katolički i domoljubni
uzgoj djece i milog nam naroda, te
se bilježimo

s odličnim poštovanjem

za odbor:

Petar Bolonić,

predsjednik;

Josip Bačić,

tajnik.

Pazin, Svi Sveti, 1911.

Štajersko učiteljstvo bo menda
prej doseglo izboljšanje plač, nego
kranjsko; štajerski deželni odbor je
namreč sprejel načrt za regulaciju
plač, kakor ga je sestavil odbornik
dr. Hofmann pl. Wellenhof. Po tem
načrtu bi bilo treba iskati za ta na-
men letnih 1,400.000 K. Načrt se bo
predložil deželnemu zboru. Zahteve
učiteljstva pa znašajo še enkrat to-
liko. Poznalo se bo pa vendarle, če-
tudi obvelja samo načrt deželnega
odbora. — Zgledu štajerskih deželnih
odbornikov bodo menda ja sledili
tudi naši deželni ministri!

Iz seje c. kr. dež. šol. sveta dne
28. novembra. Imenovani so p. n. uči-
teljice, oziroma učitelji: Ivana Logar
za Trstenik; Ivan Lebar v Spodnjem
Logu; Anton Knap v Vrabčah; Bogomir
Fegic, nadučitelj v Planini; Fr.
Trost v Dolenji vasi pri Ribnici; Jo-
sipina Arh na Bohinjski Beli; Franja
Bezeljak - Bayer v Žalni; Ludovik

Pirkovič, nadučitelj; Roza Pirkovič, učiteljica v Svibnem. — Nadučiteljsko mesto v Višnji gori je podeljeno Robertu Zieglerju. — V Ljubljani o pride Al. Novak (Ledina); Jožef Ambrožič, kot stalni suplent; za III. deško šolo je imenovan Pavel Gorjup. — Začasni pokoj je dovoljen nadučitelju Henriku Paternost v Senožečah. Upokojena je gdč. Ana Zarnik v Moravčah.

Srednje šolstvo. Ravnatelj II. drž. gimnazije dr. J. Bezjak, je poklican na ravnateljsko mesto državne gimnazije v Gorico; obenem mu je podeljena čast vladnega svetnika. Dijaštvo ljubljanskega zavoda je odhajajočemu predstojniku priredilo slavnostno odhodnico. Vrlemu šolniku, pedagogu in našemu prijatelju, želimo obilo sreče. Upamo, da naše dežele ni zapustil za stalno.

Naša zborovanja.

O božičnih počitnicah bo imela zborovanje ljubljanska podružnica »Slomškove zveze«. Radi raznih zaprek je bilo v tekočem šolskem letu izostalo več mesečnih sestankov, kar se bo skušalo v bodoče popraviti in nadomestiti. Pri prihodnjem sestanku, ki bo naznanjen pravočasno v »Slovincu«, se bodo razpravljale razne interne zadeve; obenem pa hočemo naše zastopnike zopet glasno opomniti in opozoriti na stare obljube. Ne bomo se več sklicevali na neznosne denarne kalamitete po nekaterih učiteljskih družinah, kazati hočemo samo na državne uradnike, ki so brez primere bolj preskrbljeni, nego kranjsko učiteljsko, pa vsakrižem tožijo in lamentirajo, da jim ni moč izhajati. Država jim hoče priskočiti na pomoč in jih postavi zopet na trdne noge. Mi glede svojih skromnih in poniževalnih dohodkov niti izdaleka ne moremo stopiti v vrsto z nižjim uradništvom, zato upamo, da bodo padli vsi oziri in da bo novo leto — leto polajšane bede. — Državna vlada hoče nasuti severnim kronovinam kar koše milijonov; ni šment, da bi naša delegacija ne mogla iztisniti vsaj par milijonov za sanacijo deželnih financ in za ureditev učiteljskih plač. — Z ozirom na naše vitalne zahteve želimo o priliki božičnega sestanka ljubljanske podružnice obilne udeležbe naših somišljenikov tudi z dežele.

Vrhniško - logaška podružnica »Slomškove Zveze«. Dne 4. oktobra

t. l. se je v šolski knjižnici na Vrhniki vršil podružnični občni zbor. Iz tajniškega poročila smo razvideli, da šteje podružnica 24 rednih in 9 dopolnih članov. V preteklem letu je bilo pet zborovanj s štirimi predavanji; 25. julija t. l. je oskrbela podružnica svojim članom izlet v Kamniško Bistrico. — V odbor so bili za prihodnje leto voljeni sledeči člani in članice: Robert Ziegler, Leopold Turšič, Ivan Štrekelj, Marija Marinkova, Ivana Smoletova in Marija Jurjevčičeva. — Gdč. učiteljica Smolkova iz Blatne Brezovice je kaj zanimivo predavala o roditeljskih sestankih in njihovem pomenu za ljudsko šolo. V naslednjem razgovoru je poudarjala učiteljica Jurjevčič, da so ravno roditeljski sestanki ugodno sredstvo, da učitelj izobrazuje ljudstvo tudi izven šole; z vsem pa, kar stori učitelj izven šole za izobrazbo ljudstva, koristijo tudi šoli sami. Drugo enako uspešno sredstvo je sodelovanje učiteljevo v naših izobraževalnih društvih. Katehet Vovko je bil mnenja, da bo učitelj s sodelovanjem v naših društvih vsaj ponekod morda še več dosegel kot z roditeljskimi sestanki. Učitelj naj gre med ljudstvo, udeležuje naj se ljudskih prireditev, ima naj času in razmeram primerna predavanja. Ljudstvo bo takega učitelja vzljubilo in s tem bo obenem pridobila na ugledu tudi šola. — Za knjižnico so topot prispevali člani 29 K. — Opomnja: Dotični člani oziroma članice, ki imajo iz podružnične knjiž-

nice izposojene knjige in časopis »Oesterreichischer Schulbote«, naj jih blagovolijo vrniti, ker se bo s prihodnjim letom sestavil nov zaznamek knjig in se bodo celotni letniki časopisov dali vezati.

Občni zbor idrijske podružnice.

Slomškove zveze podružnica v Idriji je imela svoje glavno zborovanje dne 4 oktobra. Pri tej priliki je predaval profesor dr. Pregelj o razporu, ki je nastal zadnji čas v Istri med učiteljskim samim in med drugim razum-

ništvom. — Podružnica ima točasno 36 članov. Dohodkov je bilo 96 K 50 v, stroškov pa 77 K 13 v. V odbor so bili izvoljeni gospodje, oziroma gospodične: R. Gostiša, predsednik; Avg. Šabec, tajnik; Fr. Tratnik, odbornik; Marija Gostiša, blagajničarica; Leopoldina Kogej, odbornica, in katehet Ivan Mrak, podpredsednik. — Bivšega predsednika, sedanjega okrajnega šolskega nadzornika Josipa Novaka so zborovalci pozdravili brzojavnim potom.

VZGOJA.

Pouk v spolnih rečeh. Septemberska številka mesečnika »Zeitschrift für die österr. Gymnasien« je prinesla predavanje, ki ga je imel glede pouka v spolnih rečeh dunajski šolski zdravnik dr. Skalla na roditeljskem sestanku, prirejenem od obeh srednjih šol 18. okraja. Razprava se drži stališča, ki ga je tudi naše katehetsko društvo že večkrat zavzelo: Pouk v spolnih rečeh splošno ne more biti stvar šole — to nalogo morajo prevzeti starši, oziroma namestniki staršev. Te nekako srednje poti se vzgojitelji vedno bolj oprijemljejo, tako tisti, ki so bili sprva za to, da se govori o spolnih rečeh v šoli vsem otrokom z vso mogočo jasnostjo, kakor tudi oni, ki so bili nekdanj načelno proti vsakemu spolnemu pouku. Povzemimo iz predavanja nekaj krepkih trditev, ki niso nove, — so imele v Cerkvi vedno svojo vneto zagovornico —, ki pa so zanimive zlasti zaradi tega, ker jih tako odločno poudarja šolski zdravnik nasproti starešem velikomest. srednješol. in druge mladine. Bolj kot spolnega pouka je treba odločnega nastopa nasproti umazaniam literarnim in »umetniškimi« proizvodom. Kot hinavca smešijo tistega, ki hoče mladino obvarovati umazanosti. V resnici pa nikjer

ni več hinavščine, nikjer podlejšje hinavščine, kot pri ljudeh, ki nam hočejo navtvesti, da s svojimi tiskarskimi in slikarskimi proizvodi želé služiti umetnosti. Nikjer ni več hinavščine kot pri ljudeh, ki vpijejo »svoboda umetnosti«, mislijo pa »s svobodo delati si denar«! Skrbite zato, da se njihove predstave ne bodo obiskovale, da se njihove knjige ne bodo kupovale, da ljudstvo njihovih listov ne bo jemalo v roke, pa s tem najbolje obvarujete svoje otroke nraavnih garij in nevarnosti spolnega življenja. Odločno je nastopil šolski zdravnik dr. Skalla proti nazorom, da je nemogoče, spolni nagon držati v redu. Že celo med učenci nižjih razredov je zadel na to mnenje. Ne moremo dosti resno poudarjati, da je najstrožja zdržnost in čistost v soglasju tako z fiziološkimi kot z moralnimi zakoni. Najboljši pouk v spolnih rečeh je prava vzgoja: Uči se ubogati! Uči se naporno delati! Uči se premagovati! Mehkužnost, postopanje, razbrzdano poželenje, to so stvari, ki pripravljajo pot demonu nečistosti, ne toliko nevednost. Dr. J. D. — (Prosimo slovenske liste, da naj bi ponatisnili to važno notico. Uredništvo.)

RAZNOTEROSTI.

Iz št. Vida nad Ljubljano. Novo šolsko poslopje se prištevava po vsej pravici med najlepše in najmodernejše ljudsko - šolske zgradbe na Kranjskem. Stavba je 46 m dolga ter ima dve nadstropji, 12 učnih sob, risalno dvorano in prostorno telovadnico. Opremljena je z električno razsvetljavo, vodovodom in centralno kurjavo. Hodniki so zelo svetli in zračni; vhoda sta dva. Nova šola je 26 m pomaknjena od državne ceste, kar je jako pametno, da učilnice niso preveč izpostavljene cestnemu prahu in vednemu ropotanju. Zgradbeni stroški znašajo okoli 240.000 K; dve tretjini sta pokriti z ustanovo + dobrotnika Andreja Bitenca, ena tretjina pa zadene občinske doklade. K otvoritvi nove šole, ki jo je blagoslovil stolni dekan M. Kolar dne 15. oktobra, so došli: Dež. šolski nadzornik Franc Levec; okrajni šolski nadzornik Fr. Gabršek; nadkomisar Hofbauer; občinska odbora iz št. Vida in iz Zg. Šiške; stavbeni odbor; zastopniki krajnega šolskega sveta; učiteljstvo in za šolo vneto občinstvo. Slavnost se je izvršila v telovadnici. Nebo rôsi obilnega blagoslova naši novi zgradbi! — Tudi obrtno-nadaljevalna šola ima v novi šoli svojo risarsko dvorano. — 19. novembra se je vršil obiteljski sestanek v risalni dvorani nove šole. Predaval je profesor dr. Josip Demšar. Izbral si je nalogo: »Bolje poučevati, nego kaznovati.« Obsežna dvorana je bila polna; občinstvo pa je jako pazljivo sledilo vsem točkam, ki jih je gospod predavatelj v poljudnih in jasnih slikah razvijal. Žel je splošno pohvalo. Šolsko vodstvo pa mu tudi izreka v imenu učiteljskega zbora in staršev najsrčnejšo zahvalo.

Dalekovidnost otrok. V Hanovru so zdravniki preiskali 18.324 šolskih otrok, da bi se prepričali o očesni zmožnosti dečkov in deklic. Rezultat je bil zelo zanimiv, kajti pokazalo se je, da je zmožnost deklic glede dalekovidnosti za 11 odstotkov slabša od

dečkov. Dočim se je izkazala povprečna vidljiva daljavo pri dečkih 13 m, so deklice zmogle komaj 11 m. Vzrok je menda v tem, ker se deklice bolj pečajo z drobnimi ročnimi deli, pri katerih so oči dostikrat dolgo časa napete.

Skrajšane učne ure. Pruski naučni minister je izdal odlok, da naj se po vseh višjih šolah in zavodih uvede takozvana »Kurzstunde« — 45 minut.

Turška dekliška gimnazija. V mestu Kandilli na azijskem obrežju ob Bosporu so otvorili ta mesec prvo dekliško gimnazijo. Vzgajale se bodo tu turške dame, ki se žele posvetiti učiteljskemu poklicu. Pouk bodo oskrbovale zaenkrat francoske učne moči.

Enakopravnost ženskega in moškega učiteljstva je priznala francoska zbornica s tem, da je sklenila in dovolila enake plače učiteljem in učiteljicam.

Šolsko breme ameriških katoličanov. Izdatki za šolske potrebščine znašajo v Združenih državah štiri dolarje za osebo. Po tem izkazu plača 15 milijonov katoličanov 300 milijonov kron na leto za državne šole; za svoje privatne šole imajo poleg drž. šolskih davščin še 75 milijonov kron stroškov.

Uspehi svobodne šole. Dočim je v Nemčiji, kjer so konfesionalne šole, padlo število analfabetov od 0-096 na 0-015 odstotkov, je na Francoskem, kjer ima svobodna šola ves pouk v rokah, prav nasprotno. Na Francoskem se je v zadnjih treh letih število vojaških novincev, ki ne znajo ne brati ne pisati, pomnožilo za okroglo 3000. Med 247.028 vojaškimi novinci leta 1909. je bilo 14.225 popolnih analfabetov, poleg tega pa jih je znalo 4290 samo brati, pisati pa ne.

Duhovščina in novi naučni minister. Pod predsedstvom poslanca dr. Stojana se je vršila seja poslancev zveze duhovnikov, v kateri se je sklenilo pozdraviti novega naučnega mi-

nistra dr. Hussareka, od katerega se pričakuje, da bo varoval interese duhovnikov, katerih razmere so mu itak znane. Zveza je še sklenila, da se katehetom vstaje njih služba v pastirstvu k pokojnini in da se obenem prosi pri vladi za znižanje njihovih cen duhovnikom na železnici.

SLOVSTVO IN GLASBA.

»Slovenska kuharica.« 6 natis. Izpopolnila in priredila S. M. Felicita Kalinšek, šolska sestra in učiteljica na Gospodinjski šoli v Ljubljani. — Velika izdaja, ki ima 17 krasnih barvnatih tabel in mnogo slik ter 600 strani, stane 5 K 20 v; vezana 6 K. Okrajšana izdaja brez slik in prikrojena le za vsakdanje potrebe, stane 3 K; vezana 3 K 60 v. po pošti 30 v več. Dobi in naroča se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Knjiga ta, ki jo je Kat. Bukvarna založila v šestem natisu, posega najbolj v praktično življenje. Kuhinjska umetnost je sicer — kakor kaže izkušnja — nekaj prirojenega; a nekaterim ženskam, se kar nič ne posreči, da si so se mnogo učile; druge kažejo neke naravno spretnost. Toda brez pouka se tudi tu ne izhaja. Vsaka kuharica mora imeti pri rokah poleg kuhinjske priprave tudi knjigo, ki ji je vsikdar zvesta svetovalka in pomočnica. Ako omenjamo to zanimivo noviteto v našem listu, storimo radi tega, ker hočemo nanjo opozoriti osobito žensko učiteljstvo. Gdč. učiteljice, ki so po deželi navezane same nase, ki niso le pedagoginje, ampak obenem tudi lastne gospodinje, izkušajo dostikrat zelo občutno, kako briško je, če so kuhinjski umetnosti popolnoma tuje. V gostilni je drago in slabo, v župnišče ne kaže hoditi na hrano, da si bi bilo še najbolj prilično; kaj drugega, nego seči je treba po samopomoči. Evo vam — cenjene

tovarišice — krasno knjigo, ki si jo nabavite, če hočete dobro in ceno živeti ter imeti raznovrstno izbiro. V »Slovenski kuharici« je poljudno in vestno obrazloženo, kako se pripravi najbolj preprosta kmečka, pa tudi najfinejša gosposka jed. S strokovno kuharsko izobrazbo si vsaka učiteljica lahko izboljša svoje dohodke.

J. Schwab: **Ausgeführte Katechesen für den Religionsunterricht der Fortbildungs-Schule und die Christenlehre.** Bändchen I: Glaubenslehre. (Gott, Christus, die Kirche.)

V kratkem izide tudi drugi in tretji zvezek: Die Sittenlehre, die Sacramente. Kritika o tem delu je silno ugodna.

Erklärung des kleinen Deharschen Katechismus von dr. J. Schmitt, Domkapitular zu Freiburg i. Br. 10. Auflage. Freiburg und Wien 1911. Herdersche Verlagsbuchhandlung 3 K 12 h; in Leinwand 4 K 8 h. Razlage katekizma, ki jih je oskrbel Schmitt, so splošno znane in priznane, to dokazuje že visoko število izdaj. Velika prednost, ki povišuje vrednost Schmittovih razlag je v tem, da so vse spisane strogo v otroškega jeziku in duhu, da so prilagodene otrokovemu umevanju in srcu. Kratke pripovedke, prisposode in pomenljivi izreki poživljajo izvajanja. Katehet, ki prelista pred poukom Schmittovo katehezo, se bo znal zatočiti v otrokovo mišljenje, bo znal zadelati pravo struno; zato bodi omenjena knjiga toplo priporočena, osobito začetnikom in novincem v katehezi.

„Slovenski učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. **Celoletna naročnina 4 K.** (Naročnina in članarina 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.**

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. nadzornik v Kočevju.

Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec.**

Razpis učiteljskih služb.

V novomeškem šolskem okraju so razpisane v stalno nameščenje naslednje službe:

1. nadučiteljske službe na dvorazrednicah v Hinjah, Št. Lovrencu in Birčnivasi;

2. služba učitelja-voditelja na enorazrednici na Ajdovcu;

3. po eno učno mesto na dvorazrednicah Dvor in Št. Peter, na trirazrednici na Mirni in na petrazredni dekliški ljudski šoli v Rudolfovem.

Za službo na Mirni imajo prednost moški prosilci. Prošnje do 25. dec.

V postojnskem okolišču: Nadučiteljsko mesto na dvorazrednicah v Budanjah do 27. dec. in v Nadanjem-selu do 7. jan. — Učno mesto za učiteljico na dvorazredni ljudski šoli v Dol. Zemonu. Rok do 27. dec. — Učno mesto za učitelja na enorazrednicah v Podragi in na Slapu do 27. dec. — Mesto učitelja na enorazredni ljudski šoli na Ostrožnembrdu do 8. jan.

V kočevskem okraju: Tri učna mesta (dve z omejitvijo za moške prosilce na šestrazredni šoli v Loškem potoku. Rok 16. jan. 1912. — Učiteljska služba na petrazrednici v Sodražici do 6. januarja 1912. — Učiteljske in voditeljske službe na enorazrednicah pri Sv. Gregoriju in v Strugah do 16. jan., v Dragi (utrakv. šola) do 6. januarja 1912.

Krški okraj: Nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Čatežu, in eno učiteljsko mesto na štirirazrednici na Raki. Prošnje do 11. januarja 1912.

Črnomaljski okraj: Nadučiteljske službe na dvorazrednicah v Starem-trgu in Štrekljencu in na trirazrednici v Dragatušu; služba učitelja-voditelja v Adlešičih; učno mesto na dvorazrednici v Štrekljencu. Prošnje do 26. decembra.

Vabimo ...

Spet prihajajo uredniki s koši polnimi obljub in zagotovil, spet priporočajo svoje liste kot najbolj in neobhodno potrebne, spet trkajo na domo- in rodoljubna srca ... Ni drugače! Tudi mi ne smemo ostati mrzli, neobčutni in zaspani. Prihajamo ne s prevelikimi obljubami, pač pa z zavestjo, da je naš list tudi potreben, ter s trdno nado, da bomo zajedno z lepim in nepričakovanim razvojem «Slomškove Zveze» ter naših katehetskih društev še dokaj napredovali, ako nam bo nebo rosilo blagoslova. Poudarjamo, da se množi število naročnikov tudi izvan mej slovenske domovine, zato bi bilo pač žalostno znamenje nebrižnosti in popustljivosti, ako bi kdo iz naših vrst poznal «Slov. Učitelja» samo po imenu. Če drugače ne gre, naj vsaj noben kr. šolski svet ne prezre, da je ena prvih dolžnosti naročiti «Slov. Učitelja».

Breme, ki ga nalaga našim duhovskim in učiteljskim bojevnikom plačevanje raznih listov, je res občutno, a stvar, ki jo pospešuje in ne guje naš list, je prva. Veri, vzgoji in omiki je posvečen «Slovenski Učitelj» in za te namene je poklan v prvi vrsti duhovnik in z njim v zvezi krščansko učiteljstvo. Ako protivniki vrstvene šole in krščanske vzgoje tvegajo svoje moči za neplemenite cilje, mora biti naša gorečnost za geslo «Veri, vzgoji in omiki» tem večja.

Združene krščanske bojevnike na polju šole in vzgoje naj Bog blagoslovi!

Uredništvo Slovenskega Učitelja.

